

Onderwerp : VNG bijdrage aan het rondetafelgesprek Nationale Omgevingsvisie (NOVI) 7 maart 2018

Van

Aan : Vaste Kamercommissie Binnenlandse Zaken

Datum : 28 februari 2018

Inleiding

De VNG is blij met de komst van de Omgevingswet en met de komst van een Nationale Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is een van de belangrijkste instrumenten van de wet. Het instrument vraagt van ons om breed en in samenhang naar onze maatschappelijke opgaven te kijken en daarbij een zorgvuldig participatietraject in te richten. Dat juichen wij toe.

Gemeenten zijn daarom vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet alvast gaan oefenen met het maken van omgevingsvisies. Zo zijn in 2017 twaalf gemeenten, tezamen met provincies en waterschappen aan gezamenlijke pilots omgevingsvisies begonnen. De leerervaringen zijn divers en er is heel voorzichtig een omslag in werken zichtbaar aan het worden. Inmiddels zijn er een aantal kansrijke aanpakken te benoemen. Zo blijkt dat een omgevingsvisie niet betekent dat je alles aan alles moet verbinden. Het draait eerder om slim verbindingen maken en scherpe keuzes voorleggen. Door integraal te kijken ontstaat een nieuw speelveld. Dat vraagt om een écht gesprek met stakeholders en burgers over de toekomst. Dat vraagt om daadwerkelijk integraal verkennen en uitwerken. Op die manier ontstaat ook een verhaal waarin het DNA van een gebied tot uiting komt. Verder blijkt dat een omgevingsvisie nooit af is. Het werken aan de visie vraagt tijd en aandacht en is een continu proces: permanent bèta.

In de Startnota zijn vier strategische opgaven genoemd:

- Naar een duurzame en concurrerende economie
- Naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving
- Naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving
- Naar een waardevolle leefomgeving

De grote opgaven voor de fysieke leefomgeving zijn daarbij in grote lijnen in beeld. Ook doordat provincies en gemeenten zelf ook omgevingsvisies maken en daarbij constateren dat er opgaven zijn die ze niet alleen aan kunnen. Voor gemeenten is het van belang dat bij deze opgaven ook aandacht is voor sociaal-ruimtelijke vraagstukken.

Deze strategische opgaven sluiten ook goed aan bij de afspraken die onlangs zijn gemaakt in het Interbestuurlijk Programma (IBP). Daarin is afgesproken dat we programmatisch aan een aantal grote maatschappelijke opgaven gaan werken. Immers, veel maatschappelijke opgaven bevinden zich niet op het terrein van één overheid. De sleutel tot een oplossing voor deze problemen ligt in onderlinge samenwerking, op basis van gezamenlijkheid, gelijkwaardigheid en wederkerigheid.

Aandachtspunten

1. Het is van belang dat de samenhangende benadering van de leefomgeving in het vizier blijft en bewaakt wordt. Door diverse initiatieven op deelterreinen, maar ook door bestaande verkokering en versnippering van verantwoordelijkheden worden opgaven nog teveel vanuit de koker beschouwd. Zo ontstaat fragmentatie. Kruisbestuiving is nodig, dwarsverbanden tussen de opgaven leggen noodzakelijk. Concreet vragen wij om een inhoudelijke verdiepingsslag waarbij de strategische opgaven veel meer gekoppeld worden aan andere thema's in de fysieke leefomgeving, zoals gezondheid, behoud van cultureel erfgoed en de verbinding tussen sociaal en fysiek. Dat vraagt ook in het proces om interventies waarbij thema's en producten gezamenlijk en integraal worden verkend en uitgewerkt. En waarbij verbinding tussen mensen en organisaties mogelijk wordt gemaakt: het nieuwe speelveld. Dat vergt tijd.
2. We constateren dat onze opgaven in grote lijnen overeen komen. Echter de Omgevingswet stelt dat de verantwoordelijkheid voor beheer en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving begint bij gemeenten. De wet beoogt het stelsel van overheidszorg voor de fysieke leefomgeving te vereenvoudigen en te verbeteren, onder meer door de daarmee gepaard gaande besluitvorming zo dicht mogelijk bij de burger te laten plaatsvinden. Het adagium is decentraal, tenzij. Dat betekent dat verantwoordelijkheden moeten blijven liggen waar ze liggen en dat bestuurlijke samenhang niet moet leiden tot bestuurlijke spaghetti. Concreet vragen wij om terughoudendheid waar het gaat om het stellen van kwaliteitskaders of leidende principes voor de fysieke leefomgeving op het nationale niveau.
3. De Omgevingswet stelt participatie bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie centraal. Dat vraagt dat ook de Nationale Omgevingsvisie op een dergelijke wijze tot stand komt. Zowel met stakeholders als met andere overheden. Wij zien dat een geolied proces om dat tot stand te brengen nog veel aandacht vraagt. Concreet vragen wij om zorgvuldig voorbereid en gezamenlijk ingericht interbestuurlijk samenwerkingsproces tezamen met stakeholders en andere partijen.